زما گیتار!
فرهاد ویاړ

زما ګیتار!

فرهاد ویاړ

خپرندویه : سیند خپرندویه

وب لاګ:ketabtoon.blogspot.com

زما ګيتار!

دا ټولګه د افغانستان نومیالي او تلیاد مبارز
او انقلابي لیکوال، شاعر او مورخ، **داد نوراني** ته ډالی کوم.

سندرغاړی په قفس کې بندي کولی شئ یا یې هم وژلی شئ،
خو آواز یې وژلی نشئ!
ویکتور خارا

سرلیکونه

سریزه

ویکتور خارا، د انقلاب ترانه ویونکی

مانیفست(۱)

مانیفست (۲)

تا ته دې درناوی وي، ای کارګره!

ته مې په یاده یې آماندا! (۱)

ته مې په یاده یې آماندا! (۲)

ترانې، ته څه نیمګړی یې!

د چیلي سټډیوم

مینه

د «چه» لپاره مرثیه

د کار په لاره کې

زمونږ ټاټوبی

متحد ولسونه

د ولس توپانونه

هیله

د رڼا ډک باغونه

هر څوک هم رزمه، هم قهره، هم رنځه لري

کارمینستیا، چا ووژله؟

د معدنچیانو څټک

د سولې ترانه

د ژوندانه حق

ګامونه

د پوکونو په دره کې

د ولس زوي

ګیتار

سریزه:

له ډېرې مودې راپدېخوا مې په پام کې وه چې د انقلابي او ولسي موسيقۍ په اړه يو څه کار وکړم. له هغه ځايه چې په خپله د موسيقۍ له شکل او فورم سره پيژندګلوي نلرم، ومې پتييله چې په دې برخه کې د منځپانګې او ماهيت او مضمون له پلوه لاس په کار شم. دا پيل، نه د کومې سليقې او تفنن له امله، بلکې د هغې اړتيا له کبله تر سره کيږي چې زمونږه ننۍ ټولنه ورسره مخامخ ده: افغانستان يو ځل بيا د هغو نيواکګرو د استعمار لاندې دی چې له هيڅ ډول جنايت څخه ډډه نکوي؛ زمونږه خوستی مېندې او خويندې په سپو داړي؛ په کندهار او هلمند او زابل او کنړ کې د افغانانو له جسدونو سره لوبې کوي او په ارزګان، فراه، هرات کې هره ورځ زيارکښه ولس په بمباريو کې وژني. له بلې خوا طالبان په انتحاري بريدونو کې وير زيږوي او جهاديان لا په خرمستۍ او جنايتونو کې ډوب دي؛ او...

او په همدې جنايتونو کې زمونږ هنرمندان او په تيره بيا سندرغاړي، د دې په ځای چې د ويکتور خارا، ميکيس تئودوراکيس، جوان بايز، باب مارلي، جان لنون، پينک، ادت پياف، کريس دي برګ، باب ديلون، تريسي چمپين، هيزل ډيکنز او نورو نوميالیو سندرغاړو په شان د جنايتونو په وړاندې فرياد پورته کړي، لا په سپکې مينې کې لتاړ او د ځان پلورنې ورم يې کرکه راپاروي. زمونږ هنرمندان په ډېره آسانۍ خپل وجدان او ضمير هغو جلادانو او قاتلانو ته پلوري چې د تاريخ هره پاڼه يې په جنايتونو لړلې ده.

په داسې شرايطو کې چې موسيقۍ د سرکاري، جهادي او استعماري هنرمندانو لخوا ککړه شوې، ښايي په دې دګر کې د نړۍ د انقلابي او ولسي موسيقي په معرفۍ سره، د هيواد ځوانان او پيغلې او په ټوليزه توګه د موسيقۍ پلويان د هغو تلپاتو ترانو سره آشنا کړو چې د ښکيلاک، زبيښاک، ستم، تيري او قتل په وړاندې اعتراض کوي او د اعتراض تر څنګ د مينې، هيلې او عاطفې لمبې په تيارو کې بلوي؛ څو په تړږمو کې د ژوندانه لاره انځوره کړي او د آزادۍ د بلېندې بلکه روښانه پاتې شي.

په همدې موخه ما د لومړني ګام په توګه هڅه کړې چې د چيلي محبوب ترانه ويونکی، ويکتور خارا د لومړي ځل لپاره د پښتو موسيقۍ ته معرفي کړم. د ويکتور خارا د پيژندګلوۍ لپاره مې د ميرمن مريم ناصحي ليکنه (ويکتور خارا، د انقلاب ترانه ويونکی) غوره کړې، خو بايد يادونه وکړم چې په دې ليکنه کې د راغليو ترانو ژباړه له هغې ژباړه سره يو څه توپير لري چې ما د بيلابيلو ملګرو او په ځانګړي توګه د يوه اسپانيوي دوست په مرسته، ژباړلي دي.

د ټولو منندوی یم!

ف. ویاړ

ویکتور خارا، د انقلاب ترانه ویونکی

د ډېرو نورو په څیر مې
زده کړل چې خوله تويیه کړم
په دې پوه نشوم چې ښوونځی څه ته وايي
لوبه يعنې څه
په یوه سهار کې يې،
له خپلې برستنې راوويستم
او د پلار سره اوږه په اوږه،
له کار سره لوی شوم.

د ویکتور خارا لپاره، ګواکې ټول شیان له سپټمبر سره ګډ شوي وو. د سپټمبر له ورځو څخه یوه ورځ وه چې نړۍ ته راغی. د سانتیاګو هوا سړه وه. د سانتیاګو په ژمني یخنې کې، د ښار په څنډې کې، آماندا په سړې او تورتمې جونګړه کې درد درلود، د ویکتور د زیږیدنې درد. مانوئل، د آماندا کارګر او بیوزله خاوند، د قابلې په لټه کې وو. خو آماندا دومره درد وزغمو چې بالاخره يې ویکتور لیدیو خارا ماتینز نړۍ ته راوړ؛ د ۱۹۳۲ کال د سپټمبر دری ویشتمه وه.

کلونه وروسته، بیا هم د سپټمبر له ورځو څخه یوه ورځه وه چې توپونو او شوبلو د سانتیاګو په واټونو کې پریډ وهو او د سالوادور آلنده د دولت په ضد يې د بریالی کودتا خبر ورکاوه. د سپټمبر دا ورځ، د هغه بلې په خلاف، دومره سړه نه وه؛ که څه هم د جنرال پینوشه او د هغه تر فرمان لاندی د پوځ د وینو ډکه کودتا، تلله چې پر چیلي د مرګ سوړتیا واکمنه کړي؛ د ۱۹۷۳ کال د سپټمبر یوولسمه وه.

مانوئل، یو دیاړي مار کارګر وو. کومه ورځ چې به يې کار وموند، نو یوه مړۍ ډوډۍ به يې له ځان سره کور ته راوړله او په کومه ورځ چې به وزګار پاتی شو، تش لاس او ټیټ سر به کور ته راستنیدو. آماندا هم البته چې وزګاره نه پاتی کیده. د کورنۍ د ستونزمن ژوند د تیرولو لپاره، هغې هم هر کار ته اوږه ورکوله. نه یوازې هغې، چې آن شپږ کلن ویکتور هم کار کاوه او د کورنۍ سره يې مرسته کوله. ویکتور لا ماشوم وو چې مانوئل کور او کورنۍ پریښوده؛ په دې هیله چې په کروندو کې کار ومومي او کورنۍ ته پیسې ولیږي. یوه خوشی او بی پایه هیله! مګر په کروندو کې د کار سره هغه څومره پیسې پیدا کولی شوی چې یو څه يې کورنۍ ته ولیږي؛ په تیره بیا چې مانوئل د ژوند په سختو کړلیچونو کې په الکولو هم روږدی شوی وو. له څه مودې وروسته دا اړیکه په ناچارۍ پری شوه او آماندا پاتی شوه او اولادونه. نوی ژوند پیل شو. آماندا د ویکتور او د خپلو نورو اولادونو پالنه په یوه ځان په غاړه واخیسته. هغې هیله درلوده چې ماشومان يې د زده کړې لاره ونیسي. آماندا د سخت او بیرحمه ژوند سره سره، نرمه او هنرمندانه روحیه درلوده. ګیتار او پیانو يې غږول او د نورو کارونو تر

ځنګ، هر کله به چې موکې په لاس ورتلله او وخت به ورته برابریده، د خلکو د ودونو او ویر په مراسمو کې به یې فولکلوریکې ترانې ویلې.

ورځې یو په بل پسې تیریدلې او ستونزمنو کارونو د آماندا دردمن ځان اوبه کاوه. له سهاره تر ماښامه پورې یې کار کاوه چې د خپلې کوچنۍ کورنی لګښت پرې کړي. کله چې له کار څخه ستومانه کور ته رارسیده بل څه یې نشو کولای، مګر دا چې خپل زوړ ګیتار په ځنګل کې ونیسي او خپل اولادونه شاوخوا راټول او هغوی ته ګیتار وغږوي او ترانې ووایي. او همدا وو چې ویکتور له ګیتار او ترانې سره آشنا شو. آماندا به ګیتار وهو او ترانې به یې ویلې او د ګیتار او ترانو غږ به د ویکتور په وینو کې لکه ځاځکې بهیدل. خو افسوس، ستونزمنو کارونو او ملاماتونکي ژوند، د آماندا عمر رالنډ کړ. آماندا مړه شوه، او په دې وخت کې ویکتور یوازې پنځلس کلن وو. ویکتور، نه یوازې خپل مور، بلکې خپله ښوونکې او ګرانه ملګرې او خواخوږې له لاسه ورکړه.

له یوې کوچنۍ بیوزلې کارګرې کورنی څخه، مور مړه شوی وه او پلار که لا هم ژوندی وو، په کار او الکولو کې ډوب وو او له خپلو ماشومانو یې خبر نه درلود. خو ویکتور، هغوې (آماندا او مانوئل) هیر نکړل. د آماندا او مانوئل زوي، کله چې لوي شو او په دې وتوانید چې ګیتار په ځنګل کې ونیسي او ترانه ووایي؛ «ته مې په یاده یې، آماندا!» ترانې سره یې د خپل مور او پلار خاطره تلپاتی کړه. دا ترانه ویکتور، اروپا ته د سفر په ترڅ کې وویله. د دې ترانې مهربانه راوي په خپله ویکتور وو او په ډیره مینه د دوو ځوانو کارګرو، میرمن او خاوند، آماندا او مانوئل، کیسې بیانوي. دا ترانه د کارخانې د کارګرانو د لنډې شیبې په دمه کې د مانوئل د لنډې لیدنې لپاره د آماندا له لیوالتیا څخه روایت کوي. مانوئل، د خپل زوي په ترانه کې هغه کارګر نه دی چې د ژوند په سختو کړلیچونو کې پر ځمکه ولیدلی او الکولو ته یې پناه وړی ده، بلکې هغه مبارز کارګر دی چې د مبارزې لپاره غرونو ته ځي او کله چې د کارخانې زنګ وهل کیږي، هغه هم د نورو ډیرو کارګرانو په شان کارخانې ته نه راستنیږي. آماندا او مانوئل د خپل زوي په ترانه کې تر آسمانه پورې ځانګونه وهي او له هغه ځایه خپل کړیدلي زوي ته ګوري. هغوې همدا شان د کارګرو او زیارکښو انسانانو د ستاینې لپاره؛ د خپل زوي ګیتار او ترانو ته د هیلې او آرزو سره په ځیرتیا ګوري.

ته مې په یاده یې، آماندا
واټ لوند،
په منډه منډه رهي د کارخانې په لور
چیرې چې مانوئل کار کاوه

پر شونډو دې مسکا خپره ده
باران دې پر ویښتو وریدلی،
او څه درته مهم نه وو
رهي وی چې له هغه سره وګورې
له هغه سره، له هغه سره، له هغه سره، له هغه سره.
یوازې پنځه دقیقې،

ژوند په پنځو دقيقو کې تلپاتی
د کارخانې زنګ وهل کيږي
او کار ته ستنيدل بيا پيليږي.
او ته ګام په ګام
پر تولو رڼا شيندې
او هغه پنځه دقيقې
تا غړوي.
ته مې په ياده يې، آماندا
واټ لوند،
په منډه منډه رهي د کارخانې په لور
چيرې چې مانوئل کار کاوه.

ويکتور په ځوانی کې، لومړی د حسابداریۍ په رشته کې زده کړې پيل کړی، خو ډير زر له دې کار څخه لاس په سر شو او مدرسې ته لاړ. غوښتل يې کشيش شي. خو څو کاله وروسته له مذهبی اوهامو هم بيل شو او دينی مدرسه يې پريښوده. دې کارونو د هغه هڅونکی او سرغړونکی او معترض انسانی طبيعت نشو ارضا کولی. نو ننداری (تئاتر) ته يې مخه کړه او په څنګ کې يې په ترانه ويلو هم پيل وکړ. په دې پړاو کې، ويکتور مخکې له دې چې د خپل زوکړې ښار ته ستون شي او په تئاتر او ترانې کې خپلې ليوالتيا ته ادامه ورکړي، څو کلونه يې په پوځ کې هم تير کړل. هغه په ژوره توګه د چيلي او لاتينې امريکا د فولکلور او په تيره بيا د وايولتا پارا، يوپانکو او پابلو نرودا په شان هنرمندانو تر اغيزې لاندې راغلی وو. خو دا آماندا وه چې پر ويکتور يې د ګيتار او خپلو ترانو سره ډيره ژوره اغيزه درلوده او د هغه د راتلونکې ژوندانه لاره يې هواره کړی وه. همدې کار (تئاتر او ترانې) د هغه نازک، حساس او سرغړونکی طبيعت راضی کاوه. په دې سره يې کولای شول د کارګرانو او زيارکښانو ژوند، د هغو د ژوندانه کړاونه او رنځونه، د هغوی سترې او کوچنی هيلې؛ د ننداری پر ستيج ويسي او په خپلو ترانو کې فرياد کړي.

ما د ښاغليو ژبه ياده کړه
همدا ډول د ملکانو او اربابانو ژبه
دوی زه اکثراً ووژلم
ځکه، ما د هغوی پر ضد
خپل آواز اوچت کړ.

د ۱۹۶۰ لسيزې لومړي کلونه ول چې ويکتور اروپا ته سفر وکړ. د اروپا او امريکا د راک موسيقی په هغو کلونو کې ورځ تر بلې راڅيکاله کيدله او د «اعتراض موسيقی» نوم يې پر تندي نغښتی وو. په چيلي کې هم د موسيقی نوې بڼې تجربه کيدلې. د «ايتنی ـ لليمانی» او «کويلاپايون» په شان ډلو په موسيقی کې د چيلي د

کارګري او کليوالو سيمو خلکو د هير شويو آوازونو او سازونو د کارولو سره ډيره ليوالتيا درلوده او د هغوی له ژوند او مبارزې څخه يې په موسيقۍ کې کار اخيست. په موسيقۍ کې دا انقلاب، يوازې چيلي پورې محدود نه وو، بلکې د لاتينې امريکا پراخې برخې يې پوښښ لاندې وې او د دې سيمې په سياسي او ټولنيز تلاطم کې ريښې درلودی. لاتينه امريکا، په دې لسيزه کې له غورځنګونو ډکه وه. خلکو آرام او آرامتيا نه درلوده او هره ورځ د يو نوي انقلاب او کودتا، چې د وينو ويالې يې تويولی او ګڼ شمير خلک يې په ځان کې ډوبول، شاهد ول. ويکتور له دې نارامې وضعې څخه اغيزمن وو او له هغې يې رنګ اخيست. اروپا ته په سفر کې وو چې وې ويل: **«« د اعتراض موسيقي» نور نشي کولای ګټوره وي، ځکه چې په دې شرايطو کې د هغې مانا او مفهوم له منځه تللی دی. زما په اند نور بايد د «انقلابي غږ» له اصطلاح کار واخلو... يو هنرمند بايد د اعتماد وړ پنځونکي او په پرمختللي بڼه کې بايد يو انقلابي وي... هغه څوک وي چې د وسلوالو چريکانو په شان د واکمن نظم لپاره خطرناک وي، هغه هم له ولسونو سره د ټينګو اړيکو له لارې.»**

ويکتور چې فولکوريکه موسيقي له خپلې مور زده کړې وه، دا يې هم په خپلې زده کړې ورزياته کړه چې له خپل ګيتار او ترانو څخه د ستمګرانو په ضد او د خلکو د رنځ او بيوزلۍ پای ته رسولو په موخه د وسلې په شان کار واخلي. په يو ځای کې ليکي: **« له هغې وروسته مې چې نړۍ ته سترګې خلاصې کړي، په خپل هيواد چيلي کې د ټولنيزې بی عدالتۍ، بيوزلۍ او بدمرغۍ شاهد يم. همدا يې لامل دی چې خلکو ته د سندرغاړۍ اړتيا احساسوم. زه پياوړی باور لرم چې انسان د خپل ژوند په بهير کې بايد د عدالت لپاره مبارزه وکړي، څو آزاد شي.»**

ويکتور د خپلو هڅونکو ترانو سره کوښښ کاوه چې د چيلي کارګر، زيارکښ او محروم ولس د خپل دوزخي وضعيت په ضد و هڅوي او د پابلو نرودا په وينا: د هغوی خوندي هيلې خړوبې کړي. د دې هڅونې لپاره يې سرتيرو ته داسې نصيحت کاوه:

ای سرتيری پر ما ډزې مه کوه...
زه پوهيږم چې لاسونه دې رپيږي...
ما مه وژنه!
زه ستا ورور يم.

ويکتور خپلې لومړنی ثبت شوی ترانې په ۱۹۶۶ کال کې خپرې کړې. په همدې کال کې د «کويلا پايون» ډلې سره يوځای شو او د ۱۹۶۹ کال پورې يې د دې ډلې د هنري مدير په توګه فعاليت وکړ. يو کال وروسته، چه ګوارا په بوليويا کې ووژل شو. ويکتور د چه ګوارا په وير کې يوه ترانه وويله، خو د ثبت د کمپنۍ د مخالفت له امله، په ترانې کې د دې مبارز نوم ته د مستقيمې اشارې شونتيا نه وه. خو سره له دې، دې ترانې د چيلي پر کيڼو فعالينو او خلکو باندې ډيره اغيزه وکړه. ۱۹۶۹ کال، د چيلي دولت په ضد د سياسي ځواکونو د فعاليت يو ډير مهم تاريخي کال وو. په دې کال کې د چيلي د کورنيو چارو وزير، پرس سوخبيس پوليس ځواکونو ته دستور ورکړ چې پر هغو کارګري او زيارکښه کورنيو بريد او نابودې يې کړي چې په «پورتو مونت» کې ځان ته کورونه جوړ کړي ول. د پوليسو په دې جنايتکارانه بريد کې د نهه مياشتني ماشوم په ګډون

اوه کسان ووژل شول. چیلي قهرجنه وه. ویکتور د دې جنایت په اړه د «پورتو مونت په اړه پوښتنې» په نامه یوه ترانه وویله، چې په کې پرس سوخبیس د یو جنایتکار په توګه معرفي کیده:

د سویل ټول بارانونه
ستا د لاسونو د پریمنځلو لپاره به بس ونکړي.

«د پورتو مونت په اړه پوښتنې» په چټکۍ سره په ټولنه کې لاره پیدا کړه او پر شونډو زمزمه شوه. ویکتور نور د محرومو خلکو ګران ترانه ویونکی وو او د چیلي د کارګرې طبقې په زړه کې د یو انقلابي مبارز په توګه ځای درلود او همدا کافي وه چې د چیلي ښیي اړخه او پانګوالو ګوندونه له هغه کرکه ولري. «د پورتو مونت په اړه پوښتنې» د ترانې شهرت لامل شو چې ښیي لاسي ډلې، دا د واکمن نظام ساتونکي، یوه شپه د سړک پر سر پر ویکتور برید وکړي او وې وهي. د ارتجاع د دې کرغېړن برید په برابر کې، دا د ویکتور لوړ فریاد وو چې په چیلي کې یې انګازې جوړې کړې:

پوښتنه مې دا ده
هیڅکله مو فکر کړی چې دا ټاټوبی زمونږ دی
د هغه چا دی چې لویه برخه یې په اختیار کې لري
دیوالونه رنګ کړه
دیوالونه رنګ کړه
دا ټاټوبی زمونږ دی.

په همدې کلونو کې له سوسیالیزم سره د ویکتور آشنایي، د هغه پر فکر او ژوند ژوره اغیزه وکړه او د چیلي د کمونیست ګوند سره یوځای شو. د امریکا د متحدو ایالتونو «د خلوت انګړ» باندې د لاتینې امریکا د بدلولو په ضد د «انقلابی غږ» د هنرمندانو مقاومت، د ویکتور ترانو ته د آزادۍ او عدالت په لاره کې امپریالیستي ضد هویت وروبخښو. هغه به ویل: **«زه په دې باور نه یم چې د انقلابي سندرغاړي مانا یوازې د سیاسی سرودونو له ویلو سره مترادف وي، بلکې انقلابي توب د امپریالیزم له داړلو څخه د خلکو د ارزښتونو ژغورل دي.»** په ۱۹۶۹ کال کې، کمونیست ګوند، د سوسیالیستونو او د چیلي نورو کیڼ اړخو ډلو په شمول د «ولسي اتحاد» (United Popular) په نامه د یوې ټلوالې بنسټ کیښود. دا ټلواله یو کال وروسته د چیلي د ولسمشرۍ لپاره د خپل نوماند په توګه د سالوادور آلنده په معرفي کولو سره، ټاکنیزو سیالیو کې ورګډه شوه. ویکتور چې تر دې وخت پورې د خپل فعالیت ډیره برخه په تئاتر کې متمرکزه کړې وه، د دې په پوهیدو سره چې تئاتر د پراخو مخاطبینو په موندنې کې محدودیتونه لري او له موسیقۍ سره کولای شي د ولسي پرګنو سره پراخې اړیکې ټینګې کړي، په ۱۹۷۰ کال کې تئاتر خوشی او ځان او خپلې لمبه وهونکې او هڅونکې ترانې او همدا ډول ګیتار یې د چیلي د بیوزلو خلکو د مخ په ودې انقلابي غورځنګ لپاره وقف کړ.

زما شعر د هيڅ چا په مدحه کې نه دی
زه د دې لپاره شعر نه وایم چې پردی وژاړي
زه د خپل ټاټوبي یوې کوچنۍ او لرې برخې لپاره شعر وایم
که څه هم یوه کوچنۍ تراږه ده
خو ژوروالی یې پای نلري
زما شعر د ټولو شیانو پیلامه او پایله ده
د میړانې ډک شعر
تلپاتی، تاند او هڅانده شعر.

په ۱۹۷۰ کال کې، د چیلي د ولسمشرۍ په ټولټاکنو کې د سالوادور آلنده له بریا سره، د بیوزلو خلکو په زړونو کې د هیلې رڼاوې څرېکې ووهلی. ویکتور هم، د ټولنې د نورو ډېرو سوسیالیستو او کیڼ اړخو ځواکونو او فعالینو په شان، له سالوادور آلنده څخه ملاتړ وکړ. د هغه په ټاکنیزو سیالۍ کې یې شتون درلود او په کراتو یې ترانې وویلی. «موږ به بریالی شوو» معروفه ترانه، ویکتور په همدې وخت کې وویله، چې د چیلي د کیڼ اړخو د یووالي په شعار بدله شوه:

موږ به بریالي شوو
ځنځیرونه به له شلیدلو پرته بله چاره ونلري
موږ به د یو بل تر څنګ تاریخ په حقیقت بدل کړو

د سالوادور آلنده بري په ټولنه کې د یو شمیر سیاسي او اقتصادي بدلونونو سربیره، زیاتې کلتوري او هنري پایلې هم له ځانه سره لرلی. هغه وخت، ګڼ شمیر د تئاتر او موسیقۍ ډلې جوړېدی او د هنري برنامو د اجرا لپاره د چیلي بیلابیلو سیمو، عمدتاً کارګر میشتو سیمو ته به یې سفرونه کول. د «نوی ترانې غورځنګ» په شان حرکتونه په همدې وخت کې رامنځته شول. ویکتور د دې نوي حرکت یو تن بنسټ ایښودنکی او فعال وو. په دې وخت کې، د نړۍ د ادبیاتو مهم آثار د ارزانه کاغذونو پر مخ په دومره بیه چې آن یو کارګر او زیارکښ یې هم د پیریدلو توان درلود، عرضه کیدل. د هغه کارګر او زیارکښ لیدنه چې لیک او لوست یې کولای شو او په بسونو کې د جک لندن، توماس مان، داستایوفسکي یا د مارک تواین داستانونه لوستل، د چیلي د هغو ورځو یوه عادي پدیده وه. د ښه ژوند شور او شوق ټوله چیلي نیوله وه. انځورګرانو د سانتیاګو پر دیوالونو انځورونه کاږل، شاعرانو خپل شعرونه خلکو ته لوستل، د تئاتر د سالونونو ورونه د کوڅې او د واټونو د خلکو پر مخ پرانیستل شوي ول؛ او ویکتور هم په پاریدونکي حالت د خپل ګیتار سره د لیوالو خلکو ګڼې ګوڼې ته ترانې ویلی. خو دا پارونکی ژوند، دا نوی ژوندون، د ټولو نیمګړتیاو او ستونزو سره سره، یوازې درې کاله وو او بالاخره د لاتینې امریکا د ټولو دموکراتیکو او آزادي غوښتونکو غورځنګونو برخلیک د چیلي ګریوان هم ونیو: **کودتا**!

زه د دې لپاره ترانه نه وایم
چې د ترانې ویلو مین یم
یا دا چې خپل غږ نور ته وښیم
یوازې د دې لپاره ترانه وایم
چې ګیتار مې د دې کار لپاره خپله انګیزه لري؛
هغه ګیتار چې خاورین زړه لري
او د کوترې په شان الوزي
او د پاکو اوبو په شان له لوړې راتوییږي.
زه د دې لپاره ترانه وایم
چې غږ مې د بیان لپاره انګیزه پیدا کړې
څرنګه چې «ویولتا پارا» ویل،
هو! زما ګیتار کارګر دی
سمسور دی، وړمه وهونکی، پسرلی دی.
دا د شتمنو ګیتار نه دی
چې د قدرت او پیسو، حرص او طمعه ولري
زماګیتار یوازې د کارګرانو ګیتار دی
زه د ساتیرۍ او ښادۍ لپاره ترانه نه وایم
د دې لپاره ترانه نه وایم چې پردي وژړوم
یوازې د خپل ټاټوبی د لیرې سیمو هغو بربنډو انسانانو ته ترانه وایم
چې د ګړنګونو په ژورتیا کې ژوند کوي.
پر هغه ځمکه چې مونږه په کې ژوند پیلوو
پر هغه ځمکه چې مونږه په کې ژوند پای ته رسوو
زړورې ترانې،
تل نویو فریادونو ته د زیږیدنې شونتیا برابروي.

دې ترانې چې «د خارا مانیفست» نوم واخیست، د جنرال پینوشه له کودتا څه موده وړاندې ویل شوی وه. د خارا انګلیسی میرمن، یوان ترنر، له قوله ویل کیږي چې ویکتور دمخه پوهیده چې په کودتا کې به ووژل شي او له همدې کبله یې خپل «مانیفست» ووایو.
د ۱۹۷۳ کال د سپتمبر په یوولسمه نیټه، ویکتور خارا له خپل کور څخه راووتو څو د خپلې دندې لپاره فني پوهنتون ته ولاړ شي. په واټونو کې ځینې کسان په منډو منډو یوې خوا بلې خوا تلل. ویکتور له عمومي ور څخه پوهنتون ته ونوت. ټول راغونډ شوي محصلین د پوځ د شوبلو او توپونو مقابلې ته چمتو ول. محصلینو پر پوهنتون د پوځیانو لومړی برید پر شا وتمبو. د ښادۍ کوکاری هوا ته پورته شوی. خو کله چې شوبلې په حرکت شوی او د هغوی اوږدې شپیلی د پوهنتون دیوالونه تر هدف لاندې ونیول؛ کله چې لومړنی توغندی وتوغول شو

او دیوالونه راوغورځېدل؛ د ښادۍ او هلهلې د هغه فریادونو او آوازونو ننښې ننباني پر ځای پاتی نشوی. وسله والو سرتیرو بیا یرغل وکړ او دا ځل د پوهنتون انګړ ته راننوتل. هغو کسانو چې لا مقاومت کاوه، ووهل شول، په وینو لت پت او ککړ شول او بالاخره لاس تړلي، په داسې حال کې چې د سرتیرو د ټوپک سړې شپیلۍ د خپلو څټونو تر شا حسولې، بندیخانو ته ویوړل شول. ویکتور هم د هغوی په منځ کې وو. د ویکتور غږ چې له آماندا سره یې فریادوه، غوږونو ته راورسید:

زویه، مور دې روانه شوی
هغوی پراخه واټ مخې ته لري
او په چټکو ګامونو سره د جوارو له کروندو تیریږي
راشه، له ما سره راشه
چې دا پراخه واټ شا ته پریږدو
بله راتلونکی د زیږیدنې په حال کې ده.

ویکتور د زرګونو نورو سیاسي فعالینو سره ونیول شو. کارخانې او د مقاومت ټول مرکزونه بمبار شول. سالوادور آلنده د ولسمشرۍ په دفتر کې د کودتاچیانو د یرغل په وړاندې مقاومت وکړ او د ولسمشرۍ پر ماڼۍ د پوځي شوبلو او الوتکو د درنې بمبارۍ له امله مړ شو. یوان ترنر، د ویکتور میرمن، همدا چې د هغه له بندي کیدو خبره شوه د مرستې لپاره د انګلستان سفارت ته ولاړه؛ خو د انګلستان د سفارت دروازه د نورو هیوادونو د سفارتونو په شان د هغې او د زرګونو نورو انسانانو په مخ چې د سانتیاګو د وینو له سیند څخه تښتیدلي ول، تړل شوی وه. د پینوشه متحدینو (د چیلي د خونړۍ کودتا سمبالونکي) د کودتا د وروستی پردې، یعنې د کارګرې طبقې او د محرومو خلکو د سختو ځپلو انتظار درلود. د هغو خلکو فریادونه چا نه اوریدل چې په بیلابیلو وسلو سمبال شوي پوځیانو د شوبلو او توپونو له وحشیانه یرغل څخه تښتیدل. د دموکراسۍ مدافعینو خپل غوږونه بند کړي ول، څو کودتا د محرومو خلکو د وینو په سیند کې او د بندیانو د جوپې پر څپو آرامه شي او ساحل ته ورسیږي.
ویکتور او زرګونه نور کسان یې ملي لوبغالي ته ویوړل. د ویکتور لپاره دا یو عجیبه غوندې حکایت ته پاتې کیده. دا لوبغالی له درې کلونو راپدیخوا د «ویکتور خارا» لوبغالی نومیده، او اوس یې ویکتور هلته وړی وو. په دې لوبغالي کې ویکتور خارا لاس تړلی تر وهلو او ډبولو لاندې ونیول شو.
هغه کسان چې په دې لوبغالي کې ول او د پوځ د ډله ایزې وژنې څخه ژوندي پاتی شول، کلونه وروسته یې ویل: ویکتور د ټولو شکنجو سره سره، میړنی او اتل پاتی شو، د یوه ښه ژوند لپاره د مبارزې یو سمبول پاتی شو. ترانې یې ویلی، له نورو سره یې خبرې کولی، تسلا یې ورکوله، د مقاومت او مبارزې روحیه یې هڅوله، آن د سپتمبر د یوولسمې په هغه دوزخي ورځ کې د هیلې رڼا یې بلوله. دا هغه کار وو چې ویکتور تل د هغې په هڅه کې وو. کله چې ویکتور خارا د «موږ به بریالي شوو» ترانه فریاد کړه، د کودتا تالي څټو د هغه د دې میړني حرکت څخه قهرجن شول او پر هغه یې برید وکړ. ویکتور یې په وحشیانه ډول ووهو. د هغه د دواړو لاسونو او د پښتې هډوکي مات کړل او په داسې حال کې چې یې د خلکو مخې ته ودرولی وو، فرمان یې ورکړ:«اوس دې ګیتار وغږوه، اوس دې ترانې ووایه!» او په دې ډول یې غوښتل چې دا د مبارزې سمبول، دا د هیلې سمبول

مات کړي. غوښتل یې د هغه سپکاوی وکړي، څو نور سرونه راټیټ کړي او د عافیت لاره ونیسي. د دغې دوزخي ورځې شاهدان وایي، ویکتور په ماتو لاسونو خپل ګیتار په څنګل کې ونیو او د «موږ به بریالي شوو» ترانې ته یې ادامه ورکړه. څلوردیرش مردکي، څلوردیرش مردکي د انقلاب د ترانه ویونکي پر تن تشیږي، څو دا انقلابي ترانه پای ته ونه رسیږي؛ څو د هغو زرګونو انسانانو غږ چې په دغه ورځ او دغه لوبغالي کې د خپل محبوب ترانه ویونکي سره دا ترانه ویله، غلی شي؛ څو د کودتا څرخ پای ته ورسیږي.

د دې ښار په کوچنۍ څنډه کې
موږ پنځه زره تنه یو
موږ پنځه زره تنه یو.
د خپل ټاټوبي په ټولو ښارونو کې
موږ ټول څومره کسان یوو
دلته هغه لس زره لاسونه یوو
چې دانې کري او کارخانې په حرکت راولي
موږ څومره ډیر یوو
له ولږې، یخنۍ، له درد او ویرې
له ډار او جنون سره!
د فاشیزم څیره څومره ډارونکی ده
خپلې نقشې په ځیرتیا، په ټګی پلي کوي
بی له دې چې څه ورته اهمیت ولري
وینه، مډال
او وژنه، اتلوالي ګڼي
خدایه، په رښتیا دا هغه دنیا ده چې تا پیدا کړئ؟
خدایه، د همدې لپاره دې اووه ورځ فکر او کار وکړ؟
د دې څلور دیوالونو تر منځ
داسې شمیرې دي چې نور وده نکوي
او ورو ورو د مرګ غوښتنه کوي
ناڅاپه پر ما هوښیاري یرغل راوړي
دا بی څپانده سیند وینم،
د ماشینونو نبضونه وینم
او هغه سرتیري چې مینه ناکه څیرې لري
مکزیک، کوبا او ټوله نړۍ وینم
چې د دې بدنامی په ضد فریاد کوي
موږ لس زره لاسونه یو چې نور تولید نشو کولای

هو، مونږ په دې ټول ټاټوبي کې څو لاسونه یوو
زه ترانه وایمه، خو څه یو رنځ دی ترانه ویل
کله چې ناچاره یم وحشت آواز کړم
هغه وحشت چې په کې ژوند کوم
او هغه وحشت چې ورسره مرم
زه ځان په بی پایه او بی بریده شیبو کې وینم
چې په کې چوپتیا او فریاد
د یو سرود غبرګونې پایله ده.

د ویکتور سوری سوری او شکنجه شوی جسد د دسمبر په شپاړسمه نیټه د یو ځوان کارګر لخوا پیدا شو. همدا ځوان کارګر وو چې د ویکتور له میرمنې سره اړیکه نیسي او د دې انقلابي او محبوب ترانه ویونکي جسد هغې ته سپاري.

یوان ترنر، ویکتور خاورو ته وسپارو او په پټه له چیلي وتښتیده. که څه هم د کودتا دولت د ویکتور خارا د ټولو ترانو د سیزنې دستور صادر کړ، خو یوان ترنر بریالی شوی وه چې د هغه یو شمیر زیاتې ترانې له چیلي وباسي او د انقلابي موسیقۍ د نړۍ په اختیار کې کیږدي.

*　　　*　　　*

د ۲۰۰۴ کال په دسمبر میاشت کې، له کلونو وروسته، د یو چیلیایی قاضي لخوا د ویکتور خارا د وژنې دوسیه پرانیستل شوه. له هغې تر اوسه، د ځینې عیني شاهدانو د شهادت سره سم، د ویکتور قاتل پیژندل شوی دی. ادوین دیمتر بیانچي، د کودتا جلاد او د چیلي د پوځ یو افسر، د ویرونکي شهرت سره، د چیلیایي خلکو د محبوب او انقلابي ترانه ویونکي قاتل دی. د اعلام شویو شواهدو له مخې، هغه په ۱۹۷۰ کال کې پانامه ته سفر کړی وو او په یو پوځي ښوونځي کې چې د امریکا لخوا اداره کیده او د لاتینې امریکا پر پراخو پوځونو یې نظارت درلود، پوځي زده کړې پای ته رسولی وی. په دې مرکز کې د چیلي پوځ ټولو زده کړیالانو، د چیلي په کودتا او د خلکو په نابودۍ کې ګډون درلود. ادوین دیمتر بیانچي چې «ال لوکو دیمتر» هم نومیدو، مخکې له دې هم د سالوادور آلنده په ضد په یوې نابریالی کودتا کې ګډون کړی وو. خو نوموړی او ملګري یې چې له دې ناکامې کودتا وروسته ونیول شول او زنداني کړای شول، ډیر ژر خوشې شول چې په راتلونکي کودتا او د خلکو په وژنه کې خپل رول تر سره کړي. د «ویکتور خارا» له لوبغالي څخه د ژوندي پاتي شویو زندانیانو په وینا بیانچي هومره د انقلاب او مبارزې په اړه له کرکې او قهر څخه ډک وو چې ډیر ژر د زیات شمیر زندانیانو تر منځ په «سادیزمي» معروف شو. د دې مسما لقب سربیره، په خپله هغه خوښ درلود چې «پرنس» یا «شازاده» هم ونومول شي. بوریس نویا، چیلیایی وکیل، د کودتا د دې جلاد قهر او کرکه داسې انځوروي: «هغه د لوبغالي په بیلابیلو ځایونو کې په ناڅاپي توګه راڅرګندیدو او په وحشت او هیاهو سره یې زندانیان ډارول. هغه کټ مټ د یو وحشي او ناهیلي لوبغاړي رول لوبو، چې زندانیان ښایي د هغې په شتون کې په بشپړه توګه چوپ او سرونه

يې تېښتې وي. په لاس کې يې د څرمنې قمچينه درلوده او د هغو زندانيانو تر منځ چې په ساعتونو په ګونډو ناست ول، د قدم وهلو پر مهال يې هغوی پر سر او مخ وهل.» د هغه په اړه دا هم ويل کيږي چې د زندانيانو د کتار مخې ته ودريدو او چيغې به يې وهلې: «زما غبر اورئ چټلو مارکسيستانو؟ ما ته په ډار سره وګورئ، حرمونو، اوس ستاسو د وينا وخت پای ته رسيدلی، يا بايد موږ سره کار وکړی او يا بايد تاسو اعدام کړو. زما غبر اورئ؟ دا غبر چې اورئ د پرنس غبر دی.»

د کودتا پرنس، چې د ډيرو شواهدو له مخې د زندانيانو په شکنجې او وژنې کې په نيغه لاس درلود، هيڅکله په رسمي توګه په يوې محکمې کې محکوم نشو او په ناڅرګنده دليل د ۱۹۷۶ کال په دسمبر کې د چيلي له پوځ څخه تقاعد ورکړای شو. وروسته له هغې يې د حسابدارۍ په رشته کې زده کړې وکړی او د پوځ د تقاعد او څارنې په برخې کې په کار وګمارل شو. دا هم د حيرانتيا خبره ده چې هغه د پينوشې د ديکتاتورۍ پر مهال د هغو امتيازاتو څخه ګټه اخيسته چې د قانون پر بنسټ د بشري حقوقو د قربانيانو د حمايت لپاره تصويب شوی وو. دا قانون په واقعيت کې د هغو کسانو د حمايت لپاره تصويب شوی وو چې د پوځي ديکتاتورۍ پر مهال د سياسي کړنو له امله له خپل کار څخه ليرې کړای شوي ول او بيرته نه استخداميدل او يا هم د تقاعد حقوق نه ورکول کيدل. د کودتا جلاد د دې قانون له امله د کودتا او پوځي ديکتاتورۍ د قربانيانو له مزاياو څخه د ۲۰۰۰ کال تر جولای پورې ګټه اخيستله.

سره له دې چې د «پرنس» له پيژندنې څو کلونه تيريږي او د هغه هويت ښکاره شوی او په چيلي کې سياسي فعالينو آن د هغه عکس او پته او د تلفن شميره خپاره کړي دي، څو د ويکتور خارا او د هغو دوزخي ورځو د نور زندانيانو د وژنې له امله د نوموړي د محاکمې زمينه برابره شي، خو د چيلي نوي دولت دې جنايت ته د رسيدنې لپاره لا ليوالتيا نه ده ښودلې.

عجيبه دنيا ده: د «پرنس» او د هغه د ښکاره او پټو پلويانو سپکه دنيا او د «انقلاب د ترانه ويونکي» او د کارګرو او محرومو خلکو چې هغه ورته ترانې ويلی او ليکلې، پرتمينه دنيا. دوه بيلابيلې دنياوی په يوه دنيا کې. ښوالی د بدی په مقابل کې، کار او زيار د شتمنی او زبيښاک په مقابل کې، انقلاب د ضد انقلاب په مقابل کې! په دې عجيبه دنيا کې، وروستی بری د هغو کسانو دی چې دا دنيا يې پر خپلو اوږو نيولې ده؛ دا وروستی بريا د ويکتور ده چې يوازې يې يو ګيتار درلود او يو ټيي ګوګل او کارګرانو او محرمو خلکو ته له مينې ډک زړه؛ د ويکتور، د سانتياګو ښار د څنډې د بيوزله کارګرانو (مانوئل او د آماندا) زوي بريا، چې له ماشومتوب څخه يې خپل زړه د مور للوللو ته سپاره چې د کارګرو او بيوزلو خلکو له غمونو او رنځونو ډک وو او دا غمونه د هغه پر کوچنی زړه لکه چاړه لګيدل او هغه يې د همدې خلکو د دفاع په موخه راتلونکو جګړو ته چمتو کاوه. په دې عجيبه دنيا کې، ويکتور دی، چې ژوندی پاتی کيږي او فرياد يې د تاريخ تر پای پوری په بشري وجدان کې انګازې جوړوي او «پرنس» دی چې له تلپاتی کرکې او نفرت څخه بل څه نه ورپه برخه کيږي.

*　　　*　　　*

دښمن خپله پښه د ميږني پر سر ايښې وه او پر مات شوي ګيتار يې زور کاوه او چيغې يې وهلې:« اوس يې وغږوه! اوس يې ووايه!» ويکتور خپل مات لاسونه پر ځمکې وغزول او خپل مات شوي ګيتار ته يې ورسول.

ګیتار یې په ځنګل کې ونیو... په ویلو یې پیل وکړ. ګواکې چې د ټولې چیلي آواز یې په غبږ کې راټول شوی وي. لوبغالی، او شاید هم ټوله نړۍ، د یوې شیبې لپاره له حرکته ودریده... او بیا لوبغالي او شاید هم ټولې نړۍ له ویکتور سره ترانه پیل کړه... غلیمان په ویره شول. داسې یې تمه نه درلوده. نه پوهیدل چې څنګه ویکتور کولای شي ترانه ووایه هغه هم په مات شویو لاسونو او شکنجه شوي ځان سره... بیا یې په قهر او غضب سره چیغې کړې: سرتیرو چمتو، هدف!... خو خارا لا ترانه ویله او لوبغالي، شاید ټوله نړۍ له هغې سره سم ترانه ویله... سرتیرو چمتو، هدف!... لمر د «ویکتور خارا» په لوبغالي کې راپورته کیږي او خپلې وړانګې د ویکتور پر لژندې، خو هیله مندې څیرې شیندي.... سرتیرو ډزې! څلوردیرش مرمۍ، څلور دیرش مرمۍ د میړني پر تن ووریدلې... ویکتور پر ځمکې ولوید، سره او توده وینه یې پر ځمکې تویه شوه... خو د خارا د ترانې غبږ لا غوږونو ته رارسیږي....

شعر هغه کوتره ده چې د ځالې په لټه کې ده
خوشې کیږي، وزرې وهي چې پرواز وکړي
پرواز!
زما آواز، آزاده او خپلواکه آواز دی
هغه چا ته ډالۍ کیږي چې پاڅیدلی
هغه چا ته چې د ابدیت لوړوالی ته د الوتني هوډ لري
زما آواز هغه ځنځیر دی
چې نه پیل لري او نه هم پای
زما په آواز کې به ټول ولس پیدا کړی
پریږده چې له یو بل سره ووایو
د ولس سرودونه
ځکه چې آواز هغه کوتره ده
چې سیند ته د رسیدو لپاره الوزي
خوشې کیږي، وزرې وهي چې پرواز وکړي
پرواز!

مانیفست

(لومړی ژباړه)

نه د ویلو لپاره دی چې وایم
او نه هم د دې لپاره چې ښه غږ لرم
زه د دې لپاره ترانه وایم
چې ګیتار مې
احساس لري او سم فکر کوي
د ځمکې په تل کې زړه لري
او د کوترې په شان ځانګونه
لکه اوبو سپیځلی دی
او ویر او ښادۍ ته سپیڅلتیا بخښي.
زما ترانه
څنګه چې ویولتا ویل
هغه کارګر ګیتار دی
چې له پسرلني عطرونو سره دلته رارسیدلی
زما ګیتار
د شتمنو او حقیرو ګیتار نه دی
زما ترانه
د ودانۍ هغه پوړۍ ده
چې ستورو ته د رسیدنې لپاره یې
جوړو.
ترانه
کله چې په رګونو کې
د هغه چا په تن کې چې د مرګ پر مهال یې زمزمه کوي
جریان ومومي
خپل مفهوم پیدا کوي:
واقعي حقیقتونه
نه غولونکي لمانځنه
یا پردي هڅونه.
ترانه
د ځمکې په ګړنګونو کې هغه قناري ده
چیرې چې ټول شیان هلته ستنیږي

او هر څه له هغه ځایه پیلیږي
*
هغه ترانه چې زړوره وي
تل به تانده وي،
تانده!

مانيفست

(دویمه ژباړه)

نه د ويلو لپاره دی چې وايم
او نه د خپل غبرګ د عرضې لپاره
نه،
زه هغه شعر د آواز سره وايم چې
زما له احساسه ډک ګيتار يې غږوي
ځکه چې دا ګيتار ځمکنی زړه لري
او مرغې ډوله د الوتنې په حال کې دی
او لکه مقدسې اوبه
ميړني او شهيدان په مهر او مهربانۍ تعميدوي
نو زما ترانه
څرنګه چې ويولتا ويل
هدف يې مونږلی
هو،
زما ګيتار هغه کارګر دی
چې له پسرلي راځليږي
او عطرونه شيندي
زما ګيتار
د جنايتکارو دولتمنو
چې د زور او زر حريصان دي
په کار نه راځي.
زما ګيتار
د زيارکښو ولسونو په کاريږي
چې په سرود سره يې
راتلونکی وغړيږي
ځکه چې ترانه هغه وخت معنی پيدا کوي
چې زړه يې په ځواکمنه ډول تپانده وي
او هغه انسان دا ترانه ووايي
چې سرود ويونکی شهادت ومني
زما شعر د هيڅ چا په مدحه کې نه دی

زه د دې لپاره شعر نه وایم چې پردې وژاړي
زه د خپل ټاټوبي کوچنې او لیرې برخې لپاره شعر وایم
که څه هم یوه کوچنی تراږه ده
خو ژوروالی یې پای نلري
زما شعر
د ټولو شیانو پیلامه او پایله ده
د میړانې ډک شعر
تلپاتی، تاند او هڅانده شعر.

تا ته دې درناوی وي، ای کارګره !

پاڅه،
غرونو ته وګوره
د باد، لمر او اوبو سرچينې ته
ته هغه څوک يې چې د سيندونو لاره بدلوئ
ته هغه څوک يې چې اروا دې الوزولې شئ
پاڅه،
لاسونو ته دې وګوره
د خپل ورور لاسونه دې ونيسه چې پياوړي شي
مونږ له يو بل سره په خپلو وينو کې متحد څو
څو راتلونکې
نن لاسته راوړو
او ځانونه د اربابانو له بند نه وژغورو
د هغو اربابانو له بند نه چې زموږ لپاره بدمرغي او بيوزلي غواړي
خپل راتلونکي بايد په خپله جوړه کړو
د عدالت او برابرۍ ورځ رارسيږي.
*
چيغه کړه، لکه باد
لکه هغه باد چې د غرونو پر سر د وحشی ګلونو څخه تيريږي
زما د ټوپک شپيلۍ د اور په شان پاکه کړه
بالاخره، دا اربابان دي چې په ګونډو به شي
مونږ ته د مبارزې زړورتيا او ميړانه راوبخښه
چيغه کړه، لکه باد
لکه هغه باد چې د غرونو پر سر د وحشی ګلونو څخه تيريږي
زما د ټوپک شپيلۍ د اور په شان پاکه کړه
پاڅه،
لاسونو ته دې وګوره
د خپل ورور لاسونه دې ونيسه، چې پياوړي شي
موږ له يو بل سره په خپلو وينو کې متحد څو
همدا نن
او تر مرګه!

ته مې په یاده یې، آماندا!

(لومړی ژباړه)

ته مې په یاده یې، آماندا!
په هغه واټ کې چې باران لمده کړی وې
او په بېړه کارخانې ته
چیرې چې مانوئل کار کوي
روانه یې.

تل خندانه یې
باران دې ویښته خیشت کړي
او هیڅ څه درته اهمیت نلري
یوازې مینه
مینه، مینه، مینه، مینه!

په څو نورو دقیقیو کې به د ژوند بشپړ شي
په څو نورو دقیقو کې به زنګونه په آواز شي
کار، ستا انتظار باسي
ستا له هر قدم سره
لمر شیندل کیږي،
او په څو دقیقو کې
د بدن غنچې دې غوړیږي.

ته مې په یاده یې، آماندا!
په هغه واټ کې چې باران لمده کړی وې
او په بېړه کارخانې ته
چیرې چې مانوئل کار کوي
روانه یې.

تل خندانه یې
باران دې ویښته خیشت کړي
او هیڅ څه درته اهمیت نلري
یوازې مینه

مینه، مینه، مینه، مینه!

هغه غر ته لاړ،
چا چې هیڅکله بد نه دي رسولي،
هغه غر ته لاړ،
او په څو دقیقو کې ټول شیان بدل شول.

اوس د زنګونو آوازونه پورته شوي،
کارخانې ته د ستنیدنې وخت رارسیدلی!
ډیری هیڅکله راستانه نشول،
یو یې هم ستا مانوئل وو.

ته مې په یاده یې، آماندا!
په هغه واټ کې چې باران لمده کړی وي
او په بیړه کارخانې ته
چیرې چې مانوئل کار کوي
روانه یې.

ته مې په یاده یې، آماندا!

(دویمه ژباړه)

ته مې په یاده یې، آماندا!
واټ لوند،
په منډه منډه د کارخانې په لور
چیرې چې مانوئل کار کاوه.

پر شونډو دې موسکا خپره ده
ویښته دې په باران لامده،
هیڅ څه درته مهم نه وو،
تللې چې له هغه سره وګورې
له هغه سره، له هغه سره، له هغه سره، له هغه سره.

یوازې پنځه دقیقې دمه
ژوند په پنځو دقیقو کې بشپړیږي.
د کارخانې زنګ وهل کیږي
او کار ته ستنیدل بیا پیلیږي
او ته، ګام په ګام
رڼا شیندې،
او دا پنځه دقیقې تا غځوي.

ته مې په یاده یې، آماندا!
واټ لوند،
په منډه منډه د کارخانې په لور
چیرې چې مانوئل کار کاوه.

پر شونډو دې موسکا خپره ده
ویښته دې په باران لامده،
هیڅ څه درته مهم نه وو،
تللې چې له هغه سره وګورې
له هغه سره، له هغه سره، له هغه سره، له هغه سره.

له هغه سره چې پر خاورو ولیدلی،
له هغه سره چې هیڅکله یې زورول نه کول
او اوس پر خاورې ولیدلی
او په پنځو دقیقو کې
نابود شوی.

د کارخانې زنګ وهل کیږي
او کار ته ستنیدل بیا پیلیږي،
ډیر کسان نه راستیږي،
ستا مانوئل هم نه راستنیږي.

ته مې په یاده یې، آماندا!
واټ لوند،
په منډه منډه د کارخانې په لور
چیرې چې مانوئل کار کاوه.

ترانې، ته څه نیمګړی یې!

مونږ پنځه زره تنه یو،
چې د ښار په دې کوچني ځنډي کې زنداني یو.
زمونږ پنځه زره تنه یو!
زموږ په شان څومره نور د هیواد په هر ګوټ کې بندیان دي؟

دومره بې شمیره انسانان
د ولږې، یخنۍ، ویرې او له درد سره.
شپږ تنه مو له لاسه ورکړي،
او د آسمان له ستورو سره یوځای شوي.
یو یې مړ شو، بل یې داسې ووهو
چې هیڅکله مې تصور نکوه چې داسې هم یو انسان ووهل شي
څلورو نورو یوازې غوښتل خپلې ویرې ته پای ورکړي
یو یې د مرګ درې ته ولوید
بل یې خپل سر پر دیوال ووهو
خو ټولو په نیغه د مرګ سترګو ته کتل.

مونږ لس زره لاسونه یو
هغه لاسونه چې نور کار نشي کولای
زمونږ په شان څومره نور د هیواد په هر ګوټ کې بندیان دي؟

هغه وینه چې له ملګري ولسمشر نه تویه شوی
له بم او ټوپک نه ډیر ځواک لري
او د دغې ځواک په شان به زموږ موټې هم
یوه ورځ بیرته سوکان شي.

ترانې، ته څه نیمګړی یې!
کله چې اړ یم ودې وایم، ویلی دې نشم
ویلی دی نشم ، ځکه چې لا ژوندی یم
ویلی دی نشم، ځکه چې د مرګ په درشل کې یم.

دا هغه څه دي چې ما ډاروي
او زه ځان په مرګ او لایتنهایي شیبو کې پیدا کوم
چیرې چې چوپتیا او فریاد
زما د ترانې هدف دی
څه چې اوس ګورم، هیڅکله مې لیدلي نه دي
څه چې اوس احساسوم او احساس کړي مي دي
بیا به پسرلني شیبې له ځان سره راولي.

د چیلي سټېډیوم

دا د ویکتور خارا وروستی شعر دی چې له وژل کیدو یوه ورځ مخکې د چیلي په لوبغالي کې ووایو. دا شعر بشپړ نه دی او آهنګ هم نلري. د یادونې وړ ده چې دا شعر د لیکلو وروسته د ویکتور خارا یو ملګري په خپل بوټ کې پټ کړ او بیا یې د هغه میرمنې ته وسپارو.

مونږ دلته پنځه زره تنه یو،
دلته، د ښار په دې څنډه کې
مونږ، پنځه زره تنه یو.
او څومره کسان نور لکه موږ
په ښارونو او ټول هیواد کې شته؟

مونږ لس زره لاسونه یو،
چې کرل کوي
چې د کارخانو ماشینونه په حرکت راولي،
دومره زيات انسانان
وږي، رپیدلي
له غم سره، له درد سره، له اخلاقي فشار سره، له ویرې سره.

له مونږ څخه شپږ تنه د تل لپاره
له ستورو سره یوځای شول
یو یې مړ شو،
یو یې داسې وهل او ډبول وخوړل
چې ما هیڅکله تصور نه کاوه
چې وکړای شو یو انسان داسې ووهو.
څلورو نورو
تشې فضا ته په دانګلو سره،
او په دیوال باندې د سر په وهلو سره،
غوښتل له خپلې ویرې خلاص شي.
او ټولو، ټولو هغو چې سترګې یې
د مرګ په لیدنې
تورې شوی

په دې لټه کې دي
چې له ویرې خلاص شي.

د فاشیزم څیره څومره وحشت ایجادوي
خپلې نقشې
په ډیرې ځیرتیا پلي کوي
بې له دې چې څه ورته اهمیت ولري؛
وینه، هغوی ته
مډال
او وژنه
اتلوالي ده.

خدایه،
دا هغه دنیا ده
چې تا پیدا کړې؟
آیا د همدې لپاره دې
اووه ورځې کار وکړ او زیار دې وویست؟

د دې څلور دیوالونو تر منځ
یوازې یو څه چې خپګان نه زیږوي:
ورو، ورو د مرګ هیله ده
خو ناڅاپه وجدان مې
راویښوي
او د ماشینونو له ضربان سره
د بې ضربانو زړونو یوه لویه څپه ګورم
او هغه پوځیان چې د مهربانۍ او احساس ډکې څیرې څرګندوي
پریږدئ چې مکزیک او کوبا او ټوله نړۍ
پر دې ننګین تیري وژاړي.
مونږ لس زره تولیدونکي لاسونه یوو
چې نور به تولید ونکړای شي
زمونږ په شان په ټول هیواد کې
څو تنه دي؟

د ملګري ولسمشر وينه
چې له بم او مردکي نه درنه ده
پر ځمکه تويیږي
خو بیا به زمونږه سوکان راپورته شي!

آه، ترانې
څومره بدرنګه يې!
کله چې باید له وحشته وغږیږم
هغه وحشت چې په کې ژوند کوم
هغه وحشت چې په کې مرم
هغه وحشت چې په دې نه ختميدونکو شيبو کې
ځان په کې وینم
هغه وحشت چې په کې چوپتیا او فرياد د دې ترانې پای ده

هغه څه مې چې هیڅکله نه وو ليدلي،
هغه څه مې چې احساس کړي او احساسوم يې
د خلاصون شیبې به له ځان سره راوړي....

مينه

له خپلې ميرمنې، اولادونو او کور سره مينه لرم
له هغې ځمکې سره مينه لرم چې د ژوند لپاره راسره مرسته کوي
له زده کړې او کار سره مينه لرم
له ټولو هغه کسانو سره چې خلکو ته په صداقت کار کوي، مينه لرم
له عدالت سره چې د انسان ستروالي ته د تساوي ابزار برابروي، مينه لرم.
د ژوند څخه د خوند اخيستلو لپاره، له سولې او دوستۍ سره مينه لرم
له آزادۍ سره مينه لرم
خو له هغه آزادۍ سره چې د بل د آزادۍ په قربانۍ لاس ته نه وي راغلي
د ټولو لپاره د آزادۍ سره مينه لرم:
د ژوند لپاره، د اولادونو د ژوند لپاره،
په خپل کور کې،
په خپل ښار کې،
په خپل وطن کې،
د خپلو ګاونډيانو تر منځ له آزادۍ سره مينه لرم...
له بندګۍ آزاد
زما لپاره، ستا لپاره
په هغه چاپيريال کې چې د برخليک جوړولو لپاره ورته اړتيا لرو،
له آزادۍ سره مينه لرم.
له آزادۍ سره مينه لرم.

د «چه» لپاره مرثیه

راغلی یم چې دا مرثیه ووایم
او آزادي غوښتنې ته دوه چنده مانا ورکړم
هغوې جنګیالی ووژو
قوماندان چه ګوارا!
ځنګلونه، دښتې او غرونه
مورنی ټاټوبی یا محتومه مړینه.

دا بشري حقوق
په ټوله لاتینه امریکا کې
تر پښو لاندې کیږي
هره یکشنبې، دوشنبې او سه شنبې
پوځیان ښارونه تصرفوي
او دیکتاتوران او قاتلان او پوځیان او جنرالان
پر مونږ تپي

هغوې پر بزګرانو او معدنچیانو
او کارګرانو
ډزې کوي
څومره تریخ برخلیک دی
ولږه،
بدمرغي
او درد.

بولیوار لاره انځورکړه
او چه ګوارا په هماغه لاره لاړ
چې زموږ ښارونه د ظالمانو له واکمنتیا آزاد کړي

چه ګوارا، کوبا ووياړله
چې یو آزاده ټاټوبی شي
بولیویا، هم د هغه پر سرښندونکي ژوند ژاړي

بزګران هغه د انځیر د ونې سپېڅلی «ارنستو» نومو ي

ځنګلونه، دښتې او غرونه
مورنی ټاټوبی یا محتومه مړینه.

د کار په لاره کې

کله چې د روبرتو آهومادا په نوم د ویکتور خارا یوه کارګرې ملګرې د لاریون په ترڅ کې ووژل شوه، ویکتور چې په ښه ډول د آهومادا له ژوند سره آشنا وو، دا مینه ناکه شعر یې د هغه له لورې ووایو.

د ښار په واټونو کې کله چې تیریږئ
ته مې رایادیږئ
ته مې رایادیږئ
کله چې له هغو خړو پنجرو څخه
د خلکو څیرو ته ګورم
نه پوهیږم چې څوک دي او څه کوي
یوازې ته مې رایادیږئ
ای زما مینې،
ای زما د ژوندانه یارې
ته مې رایادیږئ
همدا اوس او د تل لپاره
د ژوند په خوږو او ترخو شیبو کې
ته مې رایادیږئ
کار د یوې کیسې له پیل سره
بې د هغه د پای په پوهیدنې سره
کله چې کار پای ته نژدې کیږي
سهار رارسیږي
او په هغو بامونو چې مونږ جوړ کړي
سیورې رڼا کیږي
مونږه له کاره راستنیږو
له یو بل سره بحث کوو
هر څوک خپل دلیل وایي
د اوس او راتلونکي لپاره.

ته مې رایادیږئ
ای زما مینې،
ای زما د ژوندانه یارې،
ته مې رایادیږئ

همدا اوس او د تل لپاره
د ژوند په خوږو او ترخو شیبو کې
کار د یوې کیسې په پیل سره
بی د هغه د پای په پوهیدنې سره.

کله چې کور ته راستنیږم
تا وینم
او مونږ له یو بل سره خپل خیالونه انځورو
هو، کار د یوې کیسې په پیل سره
بی د هغه د پای په پوهیدنې سره.

پوښتنه مې دا ده:
هیڅکله مو فکر کړی چې دا ټاټوبی زمونږ دی
د هغه چا دی چې لویه برخه یې په اختیار کې لري
پوښتنه مې دا ده:
هیڅکله مو فکر کړی هغه لاسونه چې په دې ټاټوبي کې کار کوي زمونږ دي
او حاصل یې هم زمونږ دی
دیوالونه ویجار او رنګ کړه
دا ټاټوبی زمونږ دی
د پدرو او ماریا، د خوان او خوزه
که آواز مې ځوروي څوک
که داسې څوک وي چې زما د آواز د اوریدلو توان نلري
ډاډه ووسئ چې هغه یو یانکي دی
یا یو مالك او د هیواد لوي فیوډال
دیوالونه رنګ کړه
دیوالونه رنګ کړه
دا ټاټوبی زمونږ دی.

متحد ولسونه

متحد ولسونه به هيڅکله ماته ونخوري
متحد ولسونه به هيڅکله ماته ونخوري
پاڅيږه او ترانه ووايه، مونږ به بريالي شوو
د يووالي بيرغونه په رپيدو دي
او ته په لاريونونو کې له ما سره يوځای کيږی
نو خپله ترانه او له غوټيو جوړ بيرغونه به وګوری
د سباوون سره رڼا
د ژوند د راتګ خبر ورکوي
پاڅيږه او مبارزه وکړه
ځکه چې ولسونه به بريالي شي
ژوند به په راتلونکې کې ښه وي
د نيکمرغئ د لاسته راوړلو لپاره
د زرګونو جنګياليو فريادونه به اوچت شي
فرياد کړه د آزادئ ترانه!
د هوډ سره به هيواد بريالی شي
راپاڅيدلی ولس په اوچت آواز فرياد کوي:
مخ په وړاندې!
مخ په وړاندې!
متحد ولسونه به هيڅکله ماته ونخوري...

د ولس توپانونه

هغوې چې له آزادۍ غبرګېږي
او ککړ لاسونه لري
بیا په لټه کې دي چې هیواد مې
د کارګرانو په وینې سور کړي.
هغوې چې غواړي
مور له خپلو اولادونو جلا کړي
په لټه کې دي چې بیا
هغه صلیب جوړ کړي چې
مسیح پر اوږو لېږدوي
په لټه کې دي چې هغه بدنامي پټه کړي
چې له پېړیو یې له ځان سره رالیږدوي
خو د قاتلانو د وینو رنګ
به د ولسونو له څېرو پاک نشي.
هغوې زرګونه زره کسان ول
چې وینه یې ورکړه
او د سخاوتمندۍ په رود کې
ډوډۍ په تساوي وویشله.
اوس نو غواړم
د خپلو اولادونو او ورونو سره
په هغه پسرلي کې چې
په لټه کې یوو د وخت په تیریدو یې سمسور کړو
یو ځای ژوند وکړم
زه له ګواښونو نه ویریږم
ای د بدمرغی اربابانو!
زه باور لرم چې د هیلی ستوری
به تل مونږ ته وځلیږي
ځکه د ولس توپانونه ما ځان ته رابلي
او له ځان سره مې وړي
د ولس توپانونه ما له ځان سره مخې ته کاږي!
ای اربابانو!

که زړه مې خيري خيري
او ستونی مې زندۍ زندۍ کړی
زه شاعر به بيا هم فرياد کړم:
د ولس په لاره روان يم
همدا اوس او د تل لپاره
زه چمتو يم
چې له مرګ سره مخې ته لاړ شم.

هيله

لاسونه مې پر یوه، څمکه قلبه کوم
کلونه کیږي چې همدا مې کار دی
نو ولې باید ستومانه نه شم؟
پتنګان الوزي
ګونګوټې جیر جیر کوي
پوټکی می توریږي
لمر یې سوځوي، سوځوي، سوځوي
خوله زما وجود توږي
او زه څمکه
بی له کومه څنډه تورږم.

کله چې د یو بل ستوري څلا وینم
په هیلې باور کوم
او ځان ته وایم
لا ناوخته نه دی
کوتره به والوزي
او زما سوکانو څنګه چې یوه یې کلکه نیولې
هیله به هم ټینګه ونیسي
هغه هیله: چې ټول شیان به یوه ورځ بدلون ومومي...

د رڼا ډک باغونه

ستا آواز غنم او جوار وو
د بزګر لاس
د مس روح
ډوډۍ او سکاره
د وخت او لمر اولاد
ستا ترانه د اوسپنې یو ګل وو
د ولس فریاد
د زیارکښ په موټې کې وسله
او د شمال او سویل باد
ته د هغه زرګونو نورو انسانانو سره ووژل شوی
کله چې درد وزیږید
زړه دې لور ډوله د ژوند سوروالی ته خلاص شو
او همدا وو چې خلکو ته وکرلې
ته د هغوې د رڼا ډك باغونه یې
د هغوې د مبارزې او د مینې نښه یې
د چیلی سرود به ته یی
ویکتور!

هر څوک هم رزمه، هم قهره، هم رنځه لري

هر څوک هم رزمه، هم قهره، هم رنځه لري
هر څوک هم بزمه، هم لاسی، هم ګنجه لري
هغه چې له تا سره
له تا سره
هم رزمه دی
غواړي له تا سره پر غلیم بریالی شي
هغه چې له تا سره هم قهره دی
غواړي له تا سره فریاد کړي: موږ پر حقه یوو!
هغه چې له تا سره هم رنځه دی
په دې پوهیږي چې څوک ستا رنځېدل غواړي
خو له هغه سره چې
هم بزمه نه یې
ستا د اولاد وینه څښي
خو له هغه سره چې
هم لاسه نه یې
لینګته درکوي چې له پښو وغورځیږی
او په خپله لاسبری پاتی شي
خو له هغه سره چې
هم ګنجه نه یې
درته وایي
ستا رنځ زما ګنج دی
ته که ستومانه ووسئ
زه آباد یم
ته که بندي ووسئ
زه آزاد یم
هغه چې ستا هم ګنجه دی
درنه پوښتنه کوي
ستا رنځ د چا ګنج دی ـ بی له تا نه؟
زمونږه رنځ د چا ګنج دی ـ بی له مونږ نه؟
نو وسله جوړه کړه

جوړه له غرور او کرکې
او همرزم ته دې فریاد کړه:
تل دې وي زمونږه رزم
بلینده دې وي زمونږ قهر
راتلونکې دې وي زمونږ ګنج!

کارمینسیتا، چا ووژله؟

د ښکلو اتو شوو جامو سره
د اندیښنې نه رپیږي
او اوښکی یې توییږي.

لیری، چیرې جرسونه او سپې انګولاوی کوي
پارکونه تور تورم او ښار بیده دی.

یوازې پنځلسه کلنه وه چې ژوند یې مړاوی شو
په کور کې ځپل شوی او په ښوونځي کې ستومانه
د راډیو په څپو کې
ورځني خیالونو او بتانو د هغې سترګې ړندې کړی.

په مجلو کې چیرې چې د ساړه خیالونو پلورونکي
له ځوانانو ګټه پورته کوي
د هغې هیلې منحرفی او درواغ یې ورته وپلورل
دروغجنه خوشالي، مینه او هوس یې ورته وپلورل.
یوازې پنځلسه کلنه وه چې ژوند یې مړاوی شو.

وتښتیده، کارمینسیتا مړه شوه،
پر قبر یې سره ګلونه وغوړیدل
لاړه چې خپله آخري هیله پیدا کړي.

نه پوهیده چې هغوي ورته زهر ورکوي
دا ټولې افسانې
دا د چرسو نړۍ او د لامبو حوضونه،
د برینیف انټرنیشنل سره د میلې لپاره مسافرتونه د هغې لپاره نه دي.

نړۍ یې، ګاونډۍ «پیلا» ته ورته وه

ځپیلتیا او د فریادونو کوڅې
له تنګو او ارزانه کورونو سره
او په پخلنځی کې کار
چیری چې باید مړه شوی وای
څو نور بډایه شي.

ورځپاڼو ولیکل: نامعلومه پیښه!

وتښتیده، کارمینسیتا مړه شوه،
پر قبر یې سره ګلونه وغوړیدل
لاړه چې خپله آخري هیله پیدا کړي.

د معدنچیانو څټک

ما ستا په خلاصو لاسونو کې
خپل ترانه وهونکی ګیتار کیښود
دا د معدنچیانو څټک
دا د بزګرانو یوه
*
«ریکابارین»*
«لیوس ایمیلیو ریکابارین»
زه واقعاً ستا د رڼا منندوې یم
*
ستا آواز لکه سیلی
له باد سره
د «پمپاس»** له باد سره
په مرکز او سویل کې څپې وهي
*
اي د پرتمینو هیلو ونې
ته په لمر کې وزیږیدلې
ستا میوه رسیدلې او اوس د آزادۍ ترانه وایي.
*
«ریکابارین»
«لیوس ایمیلیو ریکابارین»
زه واقعاً ستا د رڼا منندوې یم.

* لیوس ایمیلیو ریکابارین د چیلي د کارګري غورځنګ مشر
** پمپاس د اندیس غرونو یوه لویه وادي ده.

د سولې ترانه

که ښتک مې لرلې
په ټول هیواد کې مې
سهار ټکاوه
شپې ټکاوه
د خطر په وړاندې ویښې
مونږ باید له سولې نه د دفاع لپاره
متحد شوو
*
که ناقوس مې لرلې
په ټول هیواد کې مې
سهار غږاوه
شپې غږاوه
د خطر په وړاندې ویښې
مونږ باید له سولې نه د دفاع لپاره
متحد شو.
*
که ترانه مې لرلی
په ټول هیواد کې مې
سهار ویله
شپې ویله
د خطر په وړاندې ویښې
مونږ باید له سولې نه د دفاع لپاره
متحد شو
*
اوس،
هم ښتک لرم
هم ناقوس لرم
او هم په ټول هیواد کې د ویلو لپاره یوه ترانه لرم
د عدالت ښتک

د آزادۍ ناقوس
او د سولې ترانه
هو، د سولې ترانه!

د ژوندانه حق
هغه پیغام دی
چې شاعر هوشی مین یې
له ویتنام څخه ټول بشریت ته ورکوي.
یو تونل به هم نابود نشي
ستا د شولو د کروندو قلبه به ونه دریږي
سوله ایزه ژوند، زمونږه حق دی.

هندوچین
د سرور سمندر هاخوا
هغه ځای دی چیری چې دوې ګلونه
د ډله ایزی وژنې او ناپالم سره منفجروي
سپوږمی هغه انفجار دی
چې ټول فریادونه ویلی کوي
سوله ایزه ژوند، زمونږه حق دی.

کاکا هوو، زمونږ ترانه
د ځلانده اور مینه ده
له کوترو څخه یوه کوتره
د زیتونونو د کروندې یوه ونه
یوه نړیواله ترانه
هغه ځنځیر چې بریا جوړوي
سوله ایزه ژوند، زمونږه حق دی.

ګامونه

ګامونه
ګامونه
ځم د ازادۍ په لټه
هیله مندیم چې هغه لاره به پیدا کړم
چې ورباندې ګام ووهم
ګام.
دا ستونزمنه ده چې په سیورې کې رڼا پیدا کړی
کله چې ځلانده لمر حقیقت په تربرمه کې پټ کړی
څومره وخت مخکې زه باید رارسیدلی وی
څومره نور باید زه لاړ شم
څومره نور باید ګامونه ووهم
څومره نور ګامونه
ګامونه
ګامونه.

د پوکونو په دره کې

د پوکونو په دره کې
چیرې چې بادونه سیندونه پریشانوي
چیرې چې باران ایلنې خړوبوي
هلته آنجلیتاهیونومان ژوند کوي
د ځیړیو او د شرغشو په منځ کې
د سنځلو په ګړنګونو او د غرنۍ سروو په منځ کې
د وحشي عطرجنو ګلونو په منځ کې
آنجلیتاهیونومان ژوند کوي
پنځه سپې
او یو زوي چې د مینې یادګار یې دی
د آنجلیتا ساتنه کوي
او د هغې د کوچنې کروندې په شان
نړۍ یې د هغې شاوخوا څرخیږي
د کېږۍ هیو د سروګلونو وینه
د هغه په وینو کې منډه وهي
د پنجرې د پیتاوې تر څنګ
آنجلیتا خپل ژوند اوبدي
لاسونه یې په تاروپود کې نڅیږي
لکه د یوې کوچنې مرغۍ د وزرو په شان.
کوم ګل چې اوبدي له معجزې ډک دی
آن کولای شئ بوي یې کړی
آنجلیتا! ستا په اوبدنې کې
ستا ژوند نغښتی
خوله دې نغښتې
او اوښکې دې نغښتي.
ستا ناشناسه لاسونه
د پنځونې هغه خالق لاسونه
د میاشتو کار وروسته

د پلورنې لپاره یوه بې سارې ښکلې روجايي اوبدي
چې په قفس کې د يوې مرغۍ په شان
د غوره پيرونکي لپاره سندره وايي.

د خلکو زوي

ای د خلکو زویه، د ظلم ځنځیرونو ته راچاپیر کړی یې
خو دا بې انصافي به تل ادامه و نه مومي
که ژوندون دې ډک له ویر وي
او ته هم برده ووسې،
ښه به دا وي چې مړ شی
دا بی حده خودخواه پانګوالان
چې د انسانانو له دردونو بی خبره دي
د مبارزینو لخوا
به د آزادۍ په پیاوړي شعار کې نابود کړای شي!
آه، ای سرو بیرغونو
نور زغم مه کوئ!
استثمار باید
پای ومومي
ای ژمنو خلکو
د ټولنیز انقلاب په شعارونو کې راپاڅیږئ.
دفاع وکړی
تاسو هیڅ څه له لاسه نه ورکوئ.
یوازې پیوستون
د بریا لاره ده
او زمونږ د دفاع پیاوړي سپرونه
ماته نخوري
چټله بورژوازي
نابودیږي!
نابودیږي!
د کارګرې طبقې زړه
چې زمونږ د اصولو لپاره دربیږي
هغه وخت به له ښادۍ ډک شي
چې مونږ په لیوالتیا او پیوستون

د بريا لپاره مبارزه وکړو
هو، بريا زمونږه ده!
او بورژوازي به نور د پرولتاريا سره په وياړنې چلند وکړي
او زمونږه مبارزه به د دوې احمقانه بدچلندئ په ياد ولري
هو، زمونږ سره بيرغونه.....

ګیتار

فرهاد ویاړ

متې مې پرې
په سکروټو کې
وریتیږی
ګیتار مې مات
ګوتې مې په لمبو کې
سوځیږی
ترانه زما پر شونډو
زړه مې په وینو کې لمبیږی.

شیطان،
چاړه راکاږی زما پر متو
په ملنډو چیغه وهي:
ګیتار؟!

دښمن
وریت زما د قهر په لمبو کې
سرود لالهانده زما په زخمي لیمو کې
ګیتار مې مسکی،
شونډې مې خوځیږي
ګوتی می نڅیږي:
«موږ به بریالي شوو!»

”سیند خپرندویه“ خپاره کړي دي:

۱.د کمونیزم اصول، فریدریش انګلس، ژباړه:فرهاد ویاړ
۲.دیالکتیک ماتریالیزم د ځوانانو لپاره، رضا قربانی، ژباړه: مرینه سحر
۳. د یوه شاعر اندیښنې، احمد شاملو، ژباړه: فرهاد ویاړ
۴.یو شعر چې کر که ده، پاڅون دی او انتقام ـ سپیڅلی
۵.مور مې ښکلې نشوه، رضا فرمند، ژباړه: فرهاد ویاړ
۶.مار کسیزم او رفورمیزم، و.ا.لنین، ژباړه: هاشم سهار
۷. لیوهولان ـ یو ستر ژوند! یوه پرتمینه مړینه!، ژباړه: فرهاد ویاړ
۸. د شناخت په اړه یو څو خبرې، صمد بهرنګي، ژباړه: څرک
۹.ارنستو چه ګوارا، م.بنامین، ژباړه:فرهاد ویاړ
۱۰.اولدوز او کارغان، صمد بهرنګي، ژباړه: ف.رووفي
۱۱.کوراوغلو او ګنجی حمزه، صمد بهرنګي، ژباړه: ف.رووفي
۱۲. د دیالکتیک ماتریالیزم او تاریخي ماتریالیزم په اړه، ی. و. ستالین، ژباړه: فرهاد ویاړ

خپرېږي:

مخکښ شهید

میتد
چیرنوویه

۱۳۹۰